

работниците ни, та каквото мислите да представите на събранието.⁷⁸ Изпраща му и "Наредата"⁷⁹, за да я прегледа и да изкаже мнението си. Но още в началото на писмото изрично му забранява да се меси в делата на ВПО: "Писало ви се е и друг път - напомня Левски, - че тук в Българско съществува Це[нтрален] комитет; също и по всичките градове с околните им села съществуват частни комите[ти], които подлежат под Ц[ентралния] ком[итет] и се управляват според законът. Следователно и ви[е] като българин и прочут воевода, според писмата ви разбираме, че желаете да участвате в народното ни дело, но тряб[в]а непременно да се съобразите с[ъс] законът, който сега ви пращаме, та да не давате глас и частно да пишете от себе си, както сте писали на сливненци и др. за работи, които само от Ц[ентралния] ком[итет] зависят, зачтото писаното ви на сливненци е нам противно."⁸⁰

Изложеното в писмото от 10.I.1872 г. нагледно показва, че войводата Хитов е може би смегчил тона на противопоставянето, като, разбира се, си е оставал главно на предишните позиции. Но той се трогва от вниманието на Левски заради изпратената му "Нареда", към която се отнася най-съвестно. През януари 1872 г. Хитов не само изпраща отговора си на писмото на ЦБРК в Българско, но и прави на места критични бележки, някои от които будят изключителен интерес. Отнасят се до клаузите за републиканското устройство на освободената родина. Хитов уверява, че не е против "Демократ[ската] република", защото тя ще е опора срещу тираничното управление, ненавистно на всички. Всеки патриот "трябва да е желател на Демократ[ската] република, но това ний нетрябва да го явяваме и печатаме, а да го задържим за нас си ..."⁸¹

Съображенията на Хитов са в такъв смисъл, че България е заобиколена от династически правителства, за които републиката е нежелателна. Тъкмо тези монархически страни щели да злепоставят българската клауза пред великите сили и щели да попречат на "светите предприятия" на революцията. Хитов подчертава: "Най-последните сетете ся що става с французкия народ, който е далеч от нас с просвещението си." Хитов настоява: "Ний трябва тайно да утвърдим републиката, а не да ни чуе светът и явно да изповядаме това. Околните или съседните династии и правит[елства] не ще могат да нападнат на републиката ни, защото имат и помежду си републиканци, но могат с други начин и ще се стараят да ни попречат - защото в ръцете на династиите е оръжието, и тии могат да ни спрат" за повече от сто години. Затова според него: "Ний засега трябва да се борим за свобода и равноправност и да унищожим тираните, туй трябва да говорим за него да работим, пък това като доспеем [sic] *ga прогласим републиката.*" (к.м. Ц.П.)⁸²

Отношението на П.Хитов към републиканизма ни го представя като деец с модерни схващания за времето, когато движенията за република в Европа сеизмично люлеят стария материк. Проличават и социалните възгледи, оплодили българското общество през последните десетилетия преди Освобождението. Откъде е дошло това благотворно влияние е въпрос, но по-важното е, че П.Хитов се изявява през 1871-1872 г. като убеден републиканец и радетел за свобода и равноправност. Във връзка с това смятам, че заслугата на Левски е безспорно най-значима,